

K NĚKTERÝM OTÁZKÁM VEDENÍ PROTIVZDUŠNÉ OPERACE

Soudobé strategické operace na válčišti jsou charakteristické hromadným použitím prostředků vzdušného napadení. Imperialistické státy a jejich bloky mají na předpokládaných rozhodujících válčistiích silná uskupení letectva a bezpilotních prostředků vzdušného napadení. V souvislosti s agresivními cíli války plánují jejich použití od samotného zahájení agrese k splnění rozhodujících úkolů strategického a operačního významu. K nim patří i získání vzdušné nadvlády v co nejkratším čase po zahájení války a tím vytvoření podmínek pro vedení operací pozemních vojsk. Hlavními principy použití prostředků vzdušného napadení nepřítele bude jejich hromadné zasazení na rozhodujících směrech proti nejdůležitějším vojenským, politickým a ekonomickým objektům. Principu hromadného použití prostředků vzdušného napadení plně odpovídají hromadné údery, uskutečňované především formou útočné vzdušné operace při zahájení a vedení války klasickými prostředky ničení nebo formou vzdušné kosmické útočné operace ve válce s použitím jaderných zbraní.

Nepřítel jako agresor bude mít na své straně určité výhody, především ve volbě hlavního směru úderu, na kterém soustředí většinu sil a prostředků vzdušného napadení, a ve volbě času pro nejvýhodnější zahájení války. Ve všech případech zahájení agrese se bude snažit použít prostředků vzdušného napadení s využitím prvku překvapení. Bude využívat možnosti širokého manévru s cílem zničit v krátkém čase hlavní úderné prostředky protivníka, jeho prostředky protivzdušné obrany a hlavní uskupení pozemních vojsk v taktické a operační hloubce a později i ve strategické, včetně zničení objektů administrativně politického a ekonomického významu a dopravních uzlů. Forma útočné vzdušné operace, jejíž rozmach představuje šířku pásma činnosti 600 až 800 km, hloubku 800—1000 km a trvání 4—5 dnů, vyvolala potřebu mít takový způsob operačního použití vlastních prostředků, který by spolehlivě útočnou vzdušnou operaci nepřítele zmařil. Tomuto požadavku odpovídá protivzdušná

operace, jako forma vedení bojové činnosti vojsk PVO a dalších druhů vojsk na válčišti.

Protivzdušná operace je součástí strategické operace na válčišti. Jejím obsahem jsou předem plánovaná, z hlediska cílů, úkolů, místa a času sladěná vzdušná sražení a boje vojsk PVO a frontového stíhacího letectva, bojová činnost svazků a útvarů úderného letectva, raketového vojska a dělostřelectva, činnost útvarů radioelektronického boje, průzkumných a výsadkových útvarů i jiných prostředků k odražení hromadných úderů vzdušného nepřítele a zničení hlavních sil letectva a bezpilotních prostředků ve vzduchu i na zemi.

Protivzdušnou operaci zahájíme současně se zahájením útočné vzdušné operace nepřítele. Mimořádný význam má včasné zjištění příprav a doby zahájení útočné vzdušné operace nepřítele. K tomu využijeme všech druhů průzkumu. Za zvlášť kritický okamžik z hlediska úspěšného zahájení protivzdušné operace považujeme hromadný vzlet letectva nepřítele. Při rozmístění hlavních sil taktického letectva nepřítele ve vzdálenosti 300—400 km od státní hranice (linie fronty) první letouny nepřítele přeletí státní hranici za 15—20 minut. To je tedy doba, kterou mají prostředky PVO k dispozici, aby byly uvedeny do nejvyšších stupňů bojové pohotovosti a byly schopny odrazit první hromadný úder. Kromě jiných prostředků průzkumu má rozhodující význam z hlediska zjištění, sledování a vedení vzdušných cílů radiotechnické vojsko. Jeho úloha, zvlášť před zahájením agrese a za daných možností radiolokační techniky, zejména dálkového dosahu radiolokátorů, není jednoduchá. Tomu přispívá i to, že do zahájení agrese může aktivně pracovat jen část radiolokačních prostředků — asi do jedné třetiny radiotechnických hlásek. K vedení radiotechnického průzkumu zahájením agrese vyčleníme takové radiotechnické hlásky, které mají největší dálkový dosah. Ani za těchto předpokladů, zvláště v členitějším terénu, není zabezpečeno takové „radiolokační střežení“ letišť nepřítele, aby- chom mohli bezpečně zjistit hromadný vzlet letectva nepřítele. Zvláštní význam má proto i radiotechnický průzkum vedený z vlastního území leteckými palubními radiolokačními prostředky s dosahem 400—500 km. Takovýto radiotechnický průzkum v pásmu frontu v období před možným zahájením agrese vedou 3—4 letouny v předem stanovených sektorech.

Okamžitě po zjištění hromadného vzletu nepřátelského letectva uvádíme do nejvyšších stupňů bojové pohotovosti všechny síly a prostředky určené k účasti v protivzdušné operaci, pokud se tak nestalo již dříve na základě zpráv získaných jinými druhy průzkumu. Stíhací letectvo, kromě sil určených jako záloha na zemi a k narůstání sil ve vzduchu, zaujímá určené prostory střehu ve vzduchu. Protiletadlové raketové prostředky, úderné a průzkumné letectvo, raketové vojsko a dělostřelectvo a prostředky radioelektronického boje uvedeme do pohotovosti číslo 1. Zesiluje se radiolokační pole zapnutím prostředků dalších radiotechnických hlásek.

Na velitelských stanovištích sledují a vyhodnocují vzdušnou situaci, zejména s cílem co nejdříve po hromadném vzletu nepřátelského letectva zjistit zámysl nepřítele, vyhodnotit složení skupin nepřátelských letounů a jejich počty na jednotlivých náletových směrech. Přitom musíme zvláštní pozornost věnovat možné klamné činnosti. Na základě takového hodnocení vzdušné situace přijímáme rozhodnutí k posílení skupin stíhacího letectva přehrazujícími směry, na kterých očekáváme nejintenzivnější činnost nepřátelského letectva. Z hlediska včasného a organizovaného zahájení bojové činnosti musí vyšší velitelské stupně informovat stupně nižší o situaci nepřítele ve vzduchu,

zejména proto, že mají komplexnější přehled o vzdušné situaci a mohou na základě jejího vyhodnocení specifikovat předpokládaný počet nepřátelských letounů na jednotlivých směrech a prostorech. Dále je účelné informovat nižší stupně o přijatých opatřeních a předávat jim upřesňující rozhodnutí.

Prostředky radioelektronického boje se zapínají a zahajují aktivní činnost v době, kdy zahájí rušení radiotechnických prostředků nepřítel nebo kdy zjevně jde o první hromadný úder.

Vlastní aktivní bojová činnost vedená prostředky PVO a dalšími prostředky frontu se zahajuje s okamžikem narušení státní hranice. Protiletadlové raketové vojsko frontu i PVOS a ruční protiletadlové raketové prostředky, začleněné v divizích a plucích prvního sledu, odpalují první rakety, a to jak na letouny, které přelétávají státní hranici, tak na letouny letící k ní, s cílem zničit nepřátelské letouny v optimální vzdálenosti ještě před státní hranicí.

Stíhací letectvo zahajuje ničení vzdušného nepřítel z prostorů přehrazování. Část stíhacího letectva z těchto prostorů u státní hranice proniká na určených směrech nad území nepřítel a ničí skupiny a jednotlivé letouny na přístupech a na dalekých přístupech ke státní hranici. Použití stíhacího letectva nad územím nepřítel za takovýchto podmínek, kdy není zničena a umlčena nepřátelská PVO, zvláště protiletadlové raketové prostředky, se organizuje tak, aby stíhací letouny rychle pronikly do těsné blízkosti i do skupin nepřátelských letounů, využily nasycenosti vzdušného prostoru pro vlastní kryt a v blízkosti sestav nepřátelského letectva ničily jednotlivé cíle.

Hlavním cílem vedení aktivní bojové činnosti protiletadlových raketových prostředků, stíhacího letectva a protiletadlového dělostřelectva v prvních minutách zahájení agrese vzdušnými prostředky napadení je zničit maximální počet nepřátelských letounů, rozbít skupiny letectva, zabránit jim v organizovaném letu po plánovaných tratích a tím jim nedovolit proniknout nebo jim ztížit proniknutí k plánovaným objektům úderu. Tím se současně vytvoří podmínky pro ničení nepřátelského letectva pronikajícího do hloubky státního území a k odražení první vlny hromadného úderu i zmaření celého prvního hromadného úderu. Nepřátelské letectvo, kterému se podařilo proniknout prvním sledem prostředků protivzdušné obrany do hloubky státního území, ničí zejména stíhací letectvo. Brání mu pronikat do prostorů mimo účinnou působnost protiletadlových raketových prostředků u bráněných míst a objektů. Účinné musí být i ničení nepřátelského letectva na odletu.

V první vlně prvního hromadného úderu na válčišti může nepřítel použít 1000—1200 letounů, z toho v pásmu jednoho frontu asi 300—400 letounů. Front ve složení tří armád v prvním sledu a s jednou armádou v druhém sledu, letectvem frontu a prostředky PVOS může mít 500—600 odpalovacích zařízení protiletadlových raketových kompletů, 300—400 stíhacích letounů a do 1000 protiletadlových ručních raketových prostředků. Tyto prostředky mohou jednou salvou protiletadlových raket a jedním vzletem stíhacího letectva zničit 300—350 letounů nepřítel. To znamená, že prostředky PVO, které mají dnešní fronty, jsou dostatečné k odražení a zmaření prvního hromadného úderu nepřítel, a to tím spíše, že již při 50 % zničených letounů nepřítel můžeme považovat úkol za splněný.

Úspěšná bojová činnost prostředků protivzdušné obrany v období odražení první vlny prvního hromadného úderu a splnění stanovených úkolů a cílů ovlivní další činnost nepřátelského letectva, zejména v důsledku ztrát na le-

tounech, a donutí ho další vlny a další hromadné údery přeplánovat. Vlastní prostředky protivzdušné obrany a letectvo při takovémto odražení nebo zmaření prvního hromadného úderu utrpí zejména na zemi menší ztráty a tím si zachovají plnou bojeschopnost. Za takovýchto podmínek nebude ze strany nepřítele dosaženo ani plánovaných a předpokládaných výsledků úderů nepřátelského letectva vedenými proti pozemním vojskům, což již v prvních hodinách války ovlivní vševojskový boj.

Podstatný vliv na zmaření útočné vzdušné operace nepřítele má použití úderných prostředků frontů, tj. letectva a raketového vojska a dělostřelectva. Je účelné, aby i těchto prostředků bylo použito v nejkratší možné době po zahájení agrese s cílem zničit, umlčet a narušit PVO nepřítele, zničit jeho prostředky velení a navedení, ničit letectvo na zemi, rozrušit letiště a blokovat je.

Ničení, umlčení a rozrušení systému PVO nepřítele se uskutečňuje s cílem vytvořit podmínky pro činnost úderného letectva proti letištím a místům velení a navedení letectva nepřítele. Dělostřelectvo, zvláště pro tento úkol vycílenými oddíly, ničí především radiotechnické prostředky nepřítele prvního sledu a zjištěné protiletadlové prostředky na maximální dosah své účinné působnosti. Palba dělostřelectva má zvláštní význam na směrech, kde jsou plánována průletišť vlastního úderného a průzkumného letectva. Raketové vojsko s obyčejnými nebo chemickými prostředky ničení se používá především k umlčení a ničení protiletadlových raketových baterií nepřítele, a to zejména na plánovaných tratích letu vlastního letectva a v prostoru průletišť. Raketového vojska frontu a armád můžeme použít proti letištím nepřítele, pokud jsou tato v jeho dosahu, s cílem rozrušit na nich vzletové a přistávací dráhy. Letiště jako velké plošné objekty jsou pro raketové vojsko výhodné. Aby bylo dosaženo byť krátkodobého rozrušení letišť, přičemž je sledován jediný cíl, a to zabránit nepřátelskému letectvu přistání na nich po návratu z prvního hromadného úderu, musí být na jedno letiště použito více raket buď formou soustředěného úderu, nebo formou postupných úderů. Raketové vojsko frontů prvního sledu na válčišti může pokrýt takovouto činností 12—15 letišť. Proto se raketovému vojsku přidělují letiště zvláště důležitá. Údery raketového vojska mohou umlčovat a ničit velitelská stanoviště letectva a protivzdušné obrany a střediska velení a navedení.

Hlavní údernou silou, která může v protivzdušné operaci významně přispět k jejímu úspěšnému vedení, je stíhací a bombardovací letectvo. Jeho dovedným použitím v období prvního hromadného úderu nepřítele se mohou vytvořit podmínky ke zmaření celé útočné vzdušné operace nepřítele. Stíhací bombardovací a bombardovací letectvo je výhodné použít se zahájením agrese nepřítele k prolomení jeho protivzdušné obrany a k ničení letectva na letištích, k minování a blokování letišť. Průlom protivzdušné obrany částí sil stíhacího bombardovacího letectva probíhá především na směrech, které dovolí proniknout skupinám stíhacího bombardovacího a bombardovacího letectva do prostorů nepřátelských letišť. Abychom dosáhli tohoto cíle, je nezbytné v rámci válčiště prolomit PVO nepřítele nejméně na 4—6 směrech a v pásmu jednoho frontu na 1—2 směrech. Při šířce jednoho pásma průlomu protivzdušné obrany 50—80 km do hloubky 400 km musíme zničit a umlčet 15—20 protiletadlových raketových baterií středního dosahu (typu Hawk) a 4—6 baterií velkého dosahu (typu Nike Hercules). Za předpokladu, že asi $\frac{1}{5}$ — $\frac{1}{4}$ baterií středního

dosahu může umlčet raketové vojsko, je k umlčení a ničení zbývajících baterií potřeba dvou plukovních vzletů stíhacího bombardovacího letectva a jednoho pluku bombardovacího letectva.

Hlavním cílem bojové činnosti letectva frontů proti letectvu nepřítele na začátku protivzdušné operace je zničit to letectvo nepřítele, které se nezúčastňuje prvního hromadného úderu, respektive první vlny prvního hromadného úderu. K němu patří i letouny-nosiče, které budou udržovány na letištích jako jaderná záloha. Ještě významnější je však v této fázi protivzdušné operace dosáhnout zneschopnění maximálně možného počtu nepřátelských letišť s cílem zabránit nepřátelským letounům, vracejícím se z prvního hromadného úderu, přistání na nich. Takovouto činnost je třeba vést nejen proti základním, ale i proti maximálně možnému počtu záložních letišť. Stíhací bombardovací a bombardovací letectvo frontů s přihlédnutím k tomu, že část jeho sil bude použita proti prostředkům protivzdušné obrany, může vést úder a zaminovat 80–100 letišť nepřítele na válčišti, v pásmu jednoho frontu 25–30 letišť.

Vojskové letectvo v protivzdušné operaci používáme k ničení radiotechnických prostředků a všech zjištěných protiletadlových jednotek a útvarů, zejména v prostorech průletů vlastního letectva podle situace do hloubky 10 až 30 km.

Jednou z nejdůležitějších otázek protivzdušné operace je časové sladění bojové činnosti prostředků protivzdušné obrany a dalších prostředků frontů prvního sledu, zejména úderných prostředků. V období plánování protivzdušné operace proto zpracujeme graficky časový plán protivzdušné operace. Z počtů vyplývá, že je-li vzat za základ čas „Č“, který se rovná narušení státní hranice (linie fronty) prvními letouny nepřítele, je nejvýhodnější ničit a umlčovat prostředky protivzdušné obrany nepřítele (průlom protivzdušné obrany) v čase „Č“ + 20 až „Č“ + 35 minut a údery na letiště vést v „Č“ + 35 až „Č“ + 50 minut.

Jednou ze základních otázek v takové složité operaci, jako je protivzdušná operace na válčišti, je otázka součinnosti, a to jak na operačním, tak i taktickém stupni. Při součinnosti mezi fronty vycházíme i z možnosti, že nepřítel při zahájení agrese použije v útočné vzdušné operaci hlavní síly prostředků vzdušného napadení v rámci válčiště na jednom hlavním operačním směru a na dalších směrech ji rozvine až po dosažení úspěchu na tomto hlavním směru. Pro prostředky protivzdušné obrany, které budou na tomto směru rozmístěny, to bude situace velmi složitá. Proto musí být připraveny varianty manévru silami a prostředky sousedů (sousedních frontů).

Taktická součinnost mezi různými prostředky protivzdušné obrany, zvláště pak mezi protiletadlovým raketovým vojskem a stíhacím letectvem frontů a protivzdušné obrany, musí být uskutečňována na jednoznačných, co nejjednodušších zásadách, které můžeme aplikovat za jakéhokoliv vývoje vzdušné situace. Nemůžeme se spoléhat na to, že v kritických okamžicích vzdušných sražení a bojů při odrážení prvního hromadného úderu bude možné upřesňovat dílčí součinnostní otázky. Je např. účelné, aby stíhací letectvo v období odražení prvního hromadného úderu v prostoru státní hranice (na hloubku divízi prvního sledu) působilo ve výškách mimo dosah ručních protiletadlových střel a aby byly přesně vymezeny výšky bojové činnosti stíhacího letectva a protiletadlových raketových útvarů divízi a armád prvního sledu. V hloubce

vlastního území, kde budou mezi prostory účinné působnosti protiletadlového raketového vojska mezery, musí být hlavní zásadou, že stíhací letectvo nevlétává do těchto prostorů účinné působnosti, ale plní úkoly ve všech výškách mimo ně. Rovněž je účelné, aby na dobu, kdy vlastní úderné letectvo bude prolétávat průletišti k plnění úkolů nad územím nepřítele, byl vydán zákaz vedení palby všem pozemním prostředkům, rozmístěným v průletišťích. Pouze předem jednoznačně stanovené zásady součinnosti mohou vytvořit podmínky pro koordinovanou činnost všech prostředků, které se zúčastňují protivzdušné operace, jejich efektivní využití a zajištění bezpečnosti vlastního letectva.

Závěrem chci upozornit, že jsem jen ve stručnosti poukázal na vysokou dynamičnost bojové činnosti vojsk zúčastňujících se protivzdušné operace na válčišti a zejména pak na její zahájení při odražení prvního hromadného úderu prostředků vzdušného napadení nepřítele. Článek nevyčerpává uvedenou problematiku. Má spíše sloužit jako určitý úvod k příspěvkům dalších autorů na toto téma.